

ВИКОРИСТАННЯ ФАКТІВ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

Величко Людмила Петрівна

ORCID ID: 0000-0002-1921-3669

доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу
біологічної, хімічної та фізичної освіти
Інститут педагогіки НАПН України, Україна

До ціннісних орієнтирів, на яких ґрунтується реалізація мети базової загальної середньої освіти, належить формування в учнів активної громадянської позиції, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу. Отже, можна стверджувати, що ціннісний складник ключової компетентності учнів у галузі природничих наук має своїм підґрунтям патріотизм і громадянську відповідальність і виражається у любові до батьківщини в усіх проявах, у тому числі в почутті гордості за надбання вітчизняної науки і промисловості, розумінні їхньої ролі в суспільному розвитку.

Ознайомлюючись зі змістом чинних зарубіжних підручників хімії, помічаємо на їхніх сторінках імена вчених і винахідників як світового рівня, так і відомих переважно у даній країні. Будь-яке більш чи менш значне відкриття в науці чи технології персоніфіковане, описано його історію, наводиться портрет і біографія вченого. Зміст вітчизняних підручників нового покоління також поступово поповнюється інформацією про здобутки українських учених, належне місце у змісті підручників хімії посіли такі всесвітньовідомі вчені як В.Вернадський, Л.Писаржевський, І Горбачевський, М.Бунге, А. Кіпріанов та інші, але подекуди інформація про вчених є формальною, далекою від змісту конкретного навчального матеріалу, тому належного методичного ефекту не справляє. Про невикористані можливості курсу хімії для розкриття діяльності вітчизняних учених ідеться в низці методичних праць [1,2]. Наведемо кілька прикладів.

Під час ознайомлення із назвами хімічних елементів та неорганічних сполук основних класів варто привернути увагу до постаті А.Голуба, професора Київського університету імені Тараса Шевченка, фундатора сучасної української наукової номенклатури, продовжувача справи І.Горбачевського в царині розвитку наукової української мови. Зусиллями А.Голуба і його учнів було подолано зросійщення української номенклатури і наближено її до міжнародної, прийнятої науковою спільнотою всього світу.

Загострення енергетичної проблеми в нашій країні під час війни може спричинитись до формування в учнів почуття меншовартості, залежності від багатших на ресурси сусідів. Щоб не допустити цього, варто в різних темах нагадувати про потужний індустріальний потенціал України, що забезпечується вугіллям, залізними, марганцевими, урановими рудами, нафтою, газом, хімічною промисловістю. Остання виробляє хімічні добрива, пластмаси, хімічні волокна, барвники тощо. Розвивати цей потенціал, що занепадає в умовах війни, належить тим, хто нині навчається в школі, людям із почуттям громадянської відповідальності, які займають активну громадянську позицію.

Учням варто знати, що наша країна не завжди була позичальником нафти і газу, а навіть навпаки – забезпечувала ними інші території, оскільки мала величезні

поклади вуглеводневої сировини. Перший газопровід у Європі було побудовано 1949 року саме на території України, він простягався від містечка Дашава у Стрийському районі Львівської області до Києва. 1951 року газопровід було подовжено до Москви, далі -- до Мінська, Риги, Вільнюса, східноєвропейських країн. Упродовж 30 років газопровід Дашава-Москва залишався найбільшим у Європі й був основною магістраллю постачання природного газу, який використовувала половина колишньої країни - аж до практично повного виснаження покладів.

Історія добування й використання природного газу і нафти на теренах України може стати темою міжпредметного навчального проекту (історія, географія, фізика, хімія).

Здатність учня оцінювати внесок українських та іноземних учених і винахідників у суспільний розвиток належить до компетентнісного потенціалу природничої освіти, який слід розвивати засобами усіх природничих предметів [3].

Список використаних джерел:

1. Величко Л. П., Вороненко Т.І. & Титаренко Н.В. (2017). Хімія в завданнях. 7-9 кл. Київ : Видавничий дім «САМ».
2. Величко Л.П., Буринська Н.М., Лашевська Г.А. & Титаренко Н.В. (2013) Хімія в завданнях, 10-11 кл. Київ: Педагогічна думка.
3. Нова українська школа: основи Стандарту освіти (2016). Львів. Н. р.